

**RAVNATELJI KNJIŽNICA PRETHODNICA I DANAŠNJE
NACIONALNE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U ZAGREBU:
PRILOG U POVODU OBILJEŽAVANJA NJEZINE
400. GODIŠNJICE**

DIRECTORS OF THE NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY
OF ZAGREB AND ITS PREDECESSOR LIBRARIES: A CONTRIBUTION
TO THE CELEBRATION OF ITS 400TH ANNIVERSARY

Dora Sečić

Filozofski fakultet, Odsjek za informacijske znanosti, Osijek
dora.secic@zg.t-com.hr

UDK / UDC 027.54(497.5Zagreb)(091)
023-057.17

Pregledni rad / Review

Primljeno / Received: 3. 3. 2007.

Sažetak

U radu su kronološkim slijedom prikazani kratki životopisi dosadašnjih ravnatelja Nacionalne i sveučilišne knjižnice i njezinih prethodnica. Uvodni dio daje pregled dosadašnjih istraživanja i spoznaja o položaju i ulozi osoba koje su bile na čelu te hrvatske središnje knjižnice, a potom slijedi prikaz njihovih životopisa i naročito djelovanja u Knjižnici. Prigodom obilježavanja 400. godišnjice Knjižnice ovim se prilogom žele nadopuniti podaci objavljeni u znatno opsežnijim radovima o njezinoj prikupljenoj baštini, događanjima, prostorima i službama, iz kojih se najčešće premalo doznaje o osobama koje su najviše doprinjele njezinu razvoju.

Ključne riječi: ravnatelji knjižnica, Isusovački kolegij u Zagrebu (1607.-1773.), Kr. akademija znanosti u Zagrebu (1776.-1850.), Kr. Pravoslavna akademija u Zagrebu (1850.-1874.), Sveučilište u Zagrebu, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Summary

The paper brings, in chronological order, short biographies of the directors of the National and University Library in Zagreb and its predecessor libraries. The introduction offers an overview of the former investigations and accumulated knowledge on the status and role of the previous managers of this central Croatian library, followed by short descriptions of their life and work in the Library. The aim of this paper is to contribute to its 400th anniversary by supplementing the more extensive published works on its collected

book heritage, events, premises and services, from which we rarely learn much about the persons who gave the greatest contribution to its development.

Keywords: library directors, The Jesuit college in Zagreb (1607–1773), The Royal Academy of Sciences in Zagreb (1776–1850), The Royal Law Academy in Zagreb (1850–1874), University of Zagreb, The National and University Library of Zagreb

Uvod

Kada je godine 1900. Velimir Deželić za sveučilišnu spomenicu napisao prvu povijest današnje Nacionalne i sveučilišne knjižnice, početnom godinom te povijesti označio je 1777., godinu kada je Adam Baltazar Krčelić darovao svoju zbirku knjiga tadašnoj zagrebačkoj Kraljevskoj akademiji znanosti.¹ Od tada je, naime, u Zagrebu neprestano, i prije otvaranja modernog sveučilišta, djelovala knjižnica s javno dostupnom čitaonicom pod državnim nadzorom. Budući da je Akademija od toga vremena bila u nadležnosti hrvatskoga vrhovnoga školskog ravnateljstva, tek od tada se u dokumentima državne uprave povremeno nalazi i više podataka o radu zagrebačkih knjižničara.

Četvrt stoljeća kasnije, prigodom pripreme nove sveučilišne spomenice, Franjo Fancev, drugi sastavljač povijesti Knjižnice, imajući u vidu prikupljenu knjižnu imovinu i višestoljetnu tradiciju visokoškolske nastave u Zagrebu, u svoj je tekst uvrstio i povijest knjižnice isusovačkog kolegija od 1607. do 1773.² Taj je kolegij djelovao na zagrebačkom Gradecu, premda uz sudjelovanje i dopuštenje hrvatskoga Sabora, u potpunosti prema isusovačkim propisima i pravilima i nije bio u nadležnosti državne uprave. Po ukinuću isusovačkog reda, kolegijaska je knjižna ostavština dospjela u državno vlasništvo i kasnije, uz Krčelićevu i druge vrijedne donacije, omogućila izgradnju početnog fonda zagrebačke sveučilišne knjižnice, koja se potom postupno razvila u jednu od naših stožernih kulturnih ustanova – hrvatsku nacionalnu knjižnicu. I stručna znanja bivših isusovačkih knjižničara u prvo su vrijeme omogućila stručno vođenje knjižnice Kr. akademije, pa je i ta relevantna činjenica važna za njezinu povijest. Ovogodišnja proslava 400. godišnjice Knjižnice također uključuje i povijest svih njezinih prethodnica, pa ćemo se toga držati i u ovome kratkom pregledu posvećenom njezinim ravnateljima. Pritom ipak valja znati da je do otvaranja modernoga zagrebačkog sveučilišta dužnost upravitelja Knjižnice bila zapravo jedna od usporednih djelatnosti nekoga od profesora, a tek od 1875., kada je na njezino čelo postavljen Ivan Kostrenčić, može se zapravo govoriti o ravnateljima Knjižnice.

Kako je, tijekom najstarije povijesti, Knjižnica bila ustrojena prema važećim isusovačkim pravilima (*Regulae praefecti bibliothecae*),³ dužnost knjižničara povjeravala se jednom članu kolegijaskog osoblja koji je za nju skrbio do svojega razrješenja. Više se autora do sada bavilo tim najstarijim dijelom povijesti

¹ Usp. Deželić (1900), str. 115.

² Usp. Fancev (1925), str. 191.

³ Usp. Verona (1957), str. 363.

Knjižnice, napose do danas sačuvanom isusovačkom ostavštinom u njezinu fondu, ali je na temelju kolegijske kronike i službenih kataloga osoblja isusovačkog reda najviše imena kolegijskih knjižničara do sada identificirala Eva Verona, pa ćemo u daljnjem tekstu koristiti njezine podatke o zagrebačkim isusovačkim knjižničarima. Podaci o djelovanju knjižničara Kr. akademije i Pravoslavne akademije, čije kratke biografije ovdje priopćujemo, također su velikim dijelom preuzeti iz Veroninih tekstova,⁴ dopunjeni, međutim, biografskim i drugim podacima iz drugih objavljenih tekstova, dok su ostali životopisi sastavljeni na osnovi objavljenih i neobjavljenih izvora, na temelju vlastitih istraživanja, provedenih za potrebe drugih radova kao i sastavljanja ovoga pregleda.

Premda bi se o radu nekih ovdje uvrštenih knjižničara, čiji je rad opširnije prikazan i analiziran u radovima raznih autora, moglo napisati mnogo više, zbog želje za konciznošću i preglednošću ovoga prikaza ograničili smo se na ono najbitnije, a čitatelja kojega zanima više pojedinosti upućujemo na dodatno čitanje ovdje popisane korištene literature.

Knjižničari Isusovačkog kolegija (1607.-1773.)

Profesori zagrebačkoga Isusovačkog kolegija, koji su se tijekom prvoga razdoblja povijesti svake školske godine smjenjivali na dužnosti "prefekta knjižnice", samo su nam djelomično poznati, a njihova su imena rekonstruirana prema kolegijskoj kronici i službenim katalogima osoblja isusovačkog reda. Do godine 1710. dužnost knjižničara povjeravala se redovito jednom od profesora tzv. nižih škola (gimnazijskih razreda), a od 1713. dužnost knjižničara najčešće je obavljao profesor viših škola ili sam rektor Kolegija. Samo je ponekad knjižničar bio osoba kojoj je to bila jedina dužnost u Kolegiju.

Među kolegijskim knjižničarima 18. stoljeća ima i poznatih hrvatskih književnika i znanstvenika. Evo do sada poznatih imena knjižničara prema kronologiji njihova službovanja:⁵ 1613.-1614. Franciscus Szeghy; 1620.-1621. Ivan Horvat; 1623. Martin Gasperčić (Gasperchitz); 1628. Stephanus Petheo; 1629.-1630. Georgius Ostanik; 1632. Andreas Žerovnik (Scheronik); 1642. Nikola Galović; 1648. Vitus Vitellius; 1649. Stjepan Levačić; 1654. Ladislav Magyaradi; 1658. Ivan Jantolović; 1659. Baltazar Selegović (Šeligović, Selegovich); 1660. Nikola Grahovljan (Grahouljan); 1661. Mihajlo Sorsa (Šorsa, Šorša); 1662. Stjepan Levačić; 1665. Juraj Merešić; 1667. Mihovil Pušić (Bussich); 1673. Ladislav Buzjaković; 1676. Grgur Ilijašić; 1677. Vincenc Pischon (Piscon); 1678.-1679. Ladislav Despotović; 1680. Marko Stručić; 1682. Bartholomaeus Wenger; 1684. Georgius Ivanich (Ivanics); 1687. Andreas Maurek; 1690. Mathias Gundtschnig; 1693. Juraj Patačić; 1694. Johannes Bapt. Lorber; 1697. Ivan Mareković; 1699. Zacharias Kappus; 1700. Franz Partinger; 1702. Josip Rožman (Rosman); 1703. Antonius Weinman; 1704. Franz Xaver Vogl; 1705. Franciscus Xav. Marotti; 1709.-1710. Juraj Posavec; 1711. Ste-

⁴ Usp. Verona (1958) i Verona (1987).

⁵ Usp. Verona (1957), str. 364-365.

phanus Benger; 1712.-1713. Ernest Köffer (Khöffer); 1714. Franciscus Pecs; 1715. Melchior Omersa; 1716. Franjo Plemić; 1717. Franz Preckenfeldt; 1718. Franjo Zdelar; 1719. Stephanus Benger; 1720.-1722. Ivan Donati; 1728.-1730. Josip Novoselić; 1732.-1733. Sigismund Prembsel; 1734. Franjo Zdelar; 1735.-1736. Matija Črnić (Černić); 1737. Jakob Pejačević; 1738.-1741. Andrija Ilija (Illia); 1742.-1743. Antun Galjuf; 1744.-1745. Josip Novoselić; 1746. Ivan Krstitelj Žalec (Salec, Salecz); 1747.-1748. Ivan Galjuf; 1749.-1750. Franciscus Xav. Petris (Petriš); 1751. Michael Lipšić (Lipsich, Lipsics); 1752. Franjo Ksaver Karina (Carina); 1753. Štefan Pepeu; 1754.-1755. Ivan Galjuf; 1756.-1760. Nikola Lovrenčić; 1761.-1762. Franjo Ksaver Pejačević; 1763.-1765. Ivan Krstitelj Žalec; 1766.-1767. Franjo Dabrović; 1769.-1771. Nikola Plantić; 1772.-1773. Kazimir Bedeković.

Svi su se navedeni knjižničari trebali držati utvrđenih propisa, jednako važećih za sve kolegije, i skrbiti primjereno za poslovanje zagrebačke knjižnice, ali o stvarnom radu pojedinaca nemamo gotovo nikakvih podataka.

Knjižničari Kraljevske akademije znanosti (1776.-1850.)

U skladu sa školskom reformom koju je 1776. provela carica Marija Terezija, ustrojena je u Zagrebu Akademija, u kojoj je profesor opće povijesti trebao u pravilu obavljati i knjižničarske dužnosti. Carica je već 1778. donijela i prvu "Instrukciju za sveučilišne i licejske knjižnice" kojom je odredila usmjerenje daljnje razvoja državnih visokoškolskih knjižnica. Koliko se može razaznati iz razmjerno oskudnih arhivskih izvora, zagrebački su knjižničari poznavali i koristili austrijsku Instrukciju, premda je Akademija bila ustrojena u skladu s ugarskim školskim propisom iz 1777. (*Ratio educationis totiusque rei literariae per regnum Hungariae et provincias eidem annexas*). Tijekom toga razdoblja za zagrebačku su knjižnicu stekli naročite zasluge vrhovni školski ravnatelji, prvo Nikola Škrlec Lomnički, pa potom grofovi Petar i Josip Sermage i Antun Kukuljević Sakcinski, koji su zajedno s knjižničarima skrbili za napredovanje Knjižnice. Od 1837. Knjižnica se u različitim državnim spisima nazivala i "nationalis academica bibliotheca", što je jasno upućivalo na već tada prisutnu svijest hrvatske kulturne javnosti o njezinu nacionalnom značenju.

Na dužnosti knjižničara smjenila su se tijekom toga razdoblja četiri profesora: Matija Kirinić, Josip Mikoczy, Franjo Klohhammer i Ladislav Žužić, dok je nakon Žužićeve smrti i sedam narednih godina, kada je Knjižnica bila bez prave uprave, dužnost knjižničara do raspuštanja Kr. akademije znanosti volonterski obavljao kasniji knjižničar Pravoslavne akademije, profesor Matija Smodek. Evo kratkoga pregleda životopisa i djelovanja Akademijinih knjižničara.

1776.-1780.; 1796.-1805.

MATIJA KIRINIĆ

Matija Kirinić (1746.-1805.) studirao je teologiju i filozofiju u Beču, gdje je 1777. doktorirao filozofiju. Godine 1776. postavljen je za profesora povijesti na

Kraljevskoj Akademiji, koju je dužnost potom obavljao tijekom 28 godina. Uz profesorski posao odmah mu je dodijeljena i dužnost knjižničara. Uz to je redovito obavljao i svećeničke poslove, a kasnije je postao i viceregens Kraljevskoga plemićkog konvikta.⁶ Bio je vrlo obrazovan te je uz latinski i njemački jezik znao i francuski i talijanski. Kirinić je upravljao Knjižnicom u dva navrata: od 1776. do 1780. i od 1796. do 1805. Koliko je do sada poznato, tijekom prvoga razdoblja do 1780. nije se stigao mnogo baviti tada u velikoj mjeri nesređenom knjižnicom, tih godina još znatno obogaćenom Krčelićevim darom i kupnjom knjiga iz ostavštine grofa Nickyja. Međutim, u drugom razdoblju, kada je nakon 1796. na knjižničarskoj dužnosti naslijedio J. Mikoczya, nastavio je sa sređivanjem Knjižnice i izradom kataloga na način koji je u međuvremenu ustanovio njegov prethodnik.

1780.-1796.

JOSIP MIKOCZY

Josip Mikoczy (1734.-1800.) bio je isusovac koji je neko vrijeme bio profesor na Sveučilištu u Trnavi, a potom na varaždinskoj gimnaziji. Nakon ukinuća isusovačkog reda vratio se 1773. godine u Zagreb, gdje je od tada djelovao kao profesor poetike i grčkoga jezika na gimnaziji, a od 1780. do svoje smrti 1796. bio je Akademijin knjižničar.⁷ Autor je više značajnih povijesnih djela na latinskom jeziku, objavljenih nakon njegove smrti. Zbog slaboga zdravstvenog stanja Mikoczy je godine 1789. napustio nastavu te se u potpunosti posvetio Knjižnici koju je s velikim marom sređivao.⁸ Stjecajem okolnosti, u njegovo je vrijeme Knjižnica ostala bez velikoga dijela svojega najvrednijeg fonda koji je zaplijenjen i poslan u Peštu.⁹ Tako je Mikoczy morao izrađivati i više popisa knjiga određenih za Peštu. Kao bivši isusovac, poznao je načela na kojima se temeljilo uređenje njihovih knjižnica te je ta znanja primijenio u sređivanju i raspoređivanju preostalih knjiga na police te izradi kataloga koji su i do danas djelomično sačuvani i tako stekao posebne zasluge za Knjižnicu.

1805.-1814.

FRANJO KLOHAMMER

Franjo Klohammer (1755.-1831.) bio je redovnik, pijarist, matematičar i fizičar, od 1799. profesor Kraljevske akademije, a od 1805. do 1814. i njezin knjižničar. Od 1812. do umirovljenja bio je i ravnatelj Kraljevske akademije.¹⁰ Klohammer je napisao više djela s područja matematike, filozofije, fizike, poljoprivrede, arhitekture i filologije te veći broj prigodnica na latinskom i njemačkom jeziku. S obzirom na mnogobrojna zaduženja, kojima se zdušno posvetio, čini se

⁶ Usp. Klaić (1907), str. 195. i Verona (1958), str. 7.

⁷ Više o J. Mikoczyu vidi u: Barlè (1907), str. 318-319.

⁸ Usp. Verona (1957), str. 7.

⁹ Usp. Verona (1985), str. 25-29.

¹⁰ Usp. Verona (1987), str. 15.

da nije imao mnogo vremena za rad u Knjižnici, pa do sada nisu pronađeni podaci o tome.

1814.-1834. LADISLAV ŽUŽIĆ

Ladislav Žužić (1786.-1834.) bio je profesor opće i ugarske povijesti na zagrebačkoj Kraljevskoj akademiji, a uz profesorske dužnosti obavljao je i posao bilježnika i arhivara zagrebačkoga Kaptola.¹¹ Žužić je nanovo popisao kaptolski arhiv i vrlo je zaslužan za njegovo očuvanje, o čemu svjedoče njegova do danas sačuvana regesta. Knjižničarske dužnosti u Akademiji obavljao je tijekom 20 godina, od 1814. do 1834. godine i zajedno sa školskim ravnateljem Josipom Sermašem neumorno radio na povećanju knjižničnog fonda i na napretku Knjižnice u svakomu pogledu. Dijelom je i njihovom zaslugom 1816. knjižnici dano pravo na besplatne primjerke knjiga tiskanih u sveučilišnoj tiskari u Pešti, kojom joj je povlasticom priznato i javno značenje. Iste je godine utemeljena i zaklada za "akademičku narodnu knjižnicu" kojom je već naznačena i njena buduća nacionalna funkcija. Žužić je položio temelj za uređenje Knjižnice kakvo je u glavnim crtama još dugo ostalo u uporabi. Reorganizirao je fond i prvi uveo obvezno signiranje knjiga te je započeo s izradom novih kataloga.¹²

Knjižničari Pravoslavne akademije (1850.-1874.)

Na temelju velike školske reforme 1850. je u Zagrebu ukinuta Kraljevska akademija te je njezin Filozofski fakultet priključen klasičnoj gimnaziji kao 7. i 8. razred, a pravni je fakultet pretvoren u c. i k. Pravoslavnu akademiju. Knjižničar novoustrojene Pravoslavne akademije, Matija Smodek, postavljen je na tu dužnost službeno tek 1852. godine, premda je već godinama (od 1841.) uz profesorske dužnosti obavljao i knjižničarske poslove. On je svojim požrtvovnim radom stekao velike zasluge za Knjižnicu, pa ćemo ga u daljnjem tekstu i kratko prikazati.

1841.-1874. MATIJA SMODEK

Matija Smodek (1808.-1881.) studirao je u Pešti gdje je 1831. doktorirao filozofiju, a 1838. i pravo.¹³ Godine 1832. izabran je za profesora Kraljevske akademije, a kasnije i Kraljevske Pravoslavne akademije u Zagrebu, na kojoj je djelovao sve do otvaranja Sveučilišta 1874. godine. Predavao je statistiku i upravno i rudno pravo. Smodek je bio vrlo aktivan u krugu preporoditelja te ga se u hrvatskoj po-

¹¹ Usp. nekrolog Žužiću u *Agramer politische Zeitung* 9(1934), 91, str. 1.; o Žužićevim zaslugama kao arhivara piše i L. Radičević 1908. u članku "Za moderno uređenje kaptolskog arkiva", *Katolički list* 59(1908), 34, 411-413.

¹² Više o Žužićevu radu u Knjižnici vidi: u Verona (1987), str. 16 i dalje.

¹³ Usp. Deželić (1925), str. 241.

vijesti naročito pamti po prvome visokoškolskom predavanju o hrvatskom jeziku koje je održao 1832. godine. Tako ga se može smatrati i jednim od pokretača osnutka sveučilišne katedre za hrvatski jezik u Zagrebu. Smodek je predavao hrvatski jezik sve do otvaranja katedre 1846. godine kada ga je na tom poslu naslijedio jezikoslovac Vjekoslav Babukić. Od 1841. do 1852. uz profesorski je posao radio besplatno i u Knjižnici, a godine 1852. službeno je postavljen za Akademijinog knjižničara, na kojemu je mjestu ostao do 1875. Smodek je došao u Knjižnicu nakon sedmogodišnjeg interregnuma, kada je po Žužićevoj smrti Knjižnicom “privremeno” upravljao voditelj pisarnice Vrhovnoga školskog ravnateljstva Karlo Gregorić. Smodek je šk. g. 1856./57. preselio Knjižnicu u veće prostorije tada već Pravoslavne akademije u zgradi na Katarinskom trgu.¹⁴ U tim je prostorijama prvi put uređena i nešto veća čitaonica koja je od tada ostala stalno dostupna javnosti. Usavršivši Žužićeve postupke i uredivši nanovo knjižnični fond, Smodek je izradio novi abecedni i stručni katalog, a koncem svojega djelovanja popisao još i knjige Narodnoga muzeja, namijenjene integraciji u fond buduće sveučilišne knjižnice. Smodekov uzorno izrađeni abecedni katalog sačuvan je do danas, a njegovi katalozi ostali su u uporabi još dugo iza njegove smrti, sve do reorganizacije Knjižnice započete 1911. godine prije njezine selidbe u vlastitu novu zgradu na Marulićevu trgu.¹⁵

Ravnatelji Kraljevske sveučilišne knjižnice (1874.-1918.)

Pošto su se nakon Hrvatsko-ugarske nagodbe napokon otvorile mogućnosti za otvaranje zagrebačkog sveučilišta, koje je Hrvatska u sklopu svoje samouprave ustrojila prema propisima, koji su bili na snazi u austrijskom dijelu, i rad Sveučilišne knjižnice organiziran je u skladu s posebnim propisom, izrađenim na temelju austrijske Instrukcije iz 1825., koji je donesen 1876. godine pod nazivom *Pravila za Biblioteku kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu*. Tijekom toga razdoblja smjenili su se na mjestu ravnatelja dva knjižničara: Ivan Kostrenčić i Velimir Deželić. Svaki je od njih obilježio važno razdoblje povijesti Knjižnice: Kostrenčić kao prvi profesionalni knjižničar, posebno zaslužan za prikupljanje nacionalnoga knjižnog blaga, a Deželić kao organizator moderne knjižnice u prvoj vlastitoj, namjenski izgrađenoj zgradi.

1875.-1911.

IVAN KOSTRENNČIĆ

Ivan Kostrenčić (1844.-1924.) studirao je bogosloviju u Budimpešti, a povijest i slavistiku u Beču. Nakon dovršenih studija, prvih je osam godina radio u Dvorskoj (današnjoj Austrijskoj nacionalnoj) knjižnici u Beču, a Kraljevskom sveučilišnom knjižnicom ravnao je potom od 1875. do 1911. Kostrenčić se istak-

¹⁴ Usp. Verona (1987), str. 21. Više o Smodekovu životu i radu vidi u knjizi D. Živković “Matija Smodek : profesor i bibliotekar akademički”. Lokve: Naklada Benja, 2001.

¹⁵ Usp. Sečić (1996), str. 112.

nuo i kao tajnik i blagajnik Matice hrvatske kojoj je vjerno služio punih 25 godina, od 1878. do 1901. godine.¹⁶ Kako koncem 19. stoljeća upravljanje Knjižnice po tadašnjim propisima nije više moglo biti povjereno nekom od sveučilišnih profesora, matičari zagrebačkog Sveučilišta tražili su profesionalnog knjižničara i pozvali Kostrenčića da dođe iz Beča i preuzme te poslove. Kostrenčić je prvo objedinio fondove knjižnica bivše Pravoslavne akademije i Narodnog muzeja i započeo s nabavom literature koja je nedostajala novoosnovanom sveučilištu. Zahvaljujući njemu u Knjižnici je, uz stranu znanstvenu i nastavnu literaturu, prikupljena i bogata hrvatska nacionalna građa, čime je utrt put njezinu razvitku kao nacionalne knjižnice i budućega bibliografskog središta za izradu hrvatskih retrospektivnih bibliografija. Godine 1882. Kostrenčić je preselio Knjižnicu iz Gornjega grada u sveučilišnu zgradu u Donjem gradu, u kojoj je 1894. prvi put organizirao i posebni Odjel rijetkosti s čitaonicom. Tijekom čitavoga službovanja Kostrenčić je trajno skrbio za nabavu Croatice te literature potrebne članovima Sveučilišta kao i za raspoloživi prostor u jedinoj tada u Zagrebu javno dostupnoj Velikoj čitaonici. Za tu je čitaonicu stalno osuvremenjivao i kataloge zbirki priručne građe, ali nije uspio izraditi nove kataloge ukupnog fonda. Velike je napore ulagao i u zaštitu vrijedne građe, stalno tražeći za Knjižnicu bolje i veće prostore, sigurne od požara, čime je pridonio i odluci o izgradnji prve namjenske zgrade Knjižnice na Marulićevu trgu, za koju je izradio prvu osnovu.

1911.-1919. VELIMIR DEŽELIĆ

Velimir Deželić (1864.-1941.) studirao je medicinu u Beču, a doktorirao 1896. biologiju u Zagrebu. U Knjižnici je zaposlen od 1894. da bi dužnost njezina ravnatelja obavljao od 1911. do 1919. godine.¹⁷ Uz rad u Knjižnici bavio se i bibliografijom i leksikografijom te društvenim, uredničkim i književnim radom. Napisao je brojne pjesme, pripovjetke i romane iz hrvatske povijesti koji su u ono vrijeme doživjeli veliku popularnost. Kao knjižničar u Sveučilišnoj knjižnici pod Kostrenčićevom je upravom prvi stručno uredio zbirku inkunabula i objavio 1902. u vlastitoj nakladi katalog te zbirke. Od 1911. do 1913. zajedno s arhitektom Lubynskim radio je na dovršetku projekta izgradnje te na prostornom uređenju nove zgrade Knjižnice na Marulićevu trgu. Postavši ravnateljem, Knjižnicu je temeljito reorganizirao i osuvremenio njezino poslovanje, naročito uvođenjem писаćih strojeva u izradu kataloga na listićima te drugih suvremenih tehničkih uređaja. Odmah je uveo i novi sustav signiranja po *numerusu currensu*, nakon čega je čitavi fond presigniran. Po dovršenju izgradnje godine 1913. preselio je Knjižnicu u nove prostore, u kojima je osuvremenio službe za korisnike, a što je najvažnije, do 1918. je, usprkos ratu i manjku stručnog osoblja, uspio dovršiti izradu suvremene-ga javnog abecednog i stručnog kataloga ukupnog fonda. Za potrebe izrade

¹⁶ Više o Kostrenčićevu životu i radu vidi u: Sečić (2000).

¹⁷ Više o radu Velimira Deželića u Knjižnici vidi u: Sečić (1993).

abecednog kataloga Deželić je izradio prva pisana kataložna pravila za Knjižnicu, a za stručni je katalog izradio novi raspored struka. I jedno i drugo je, kao i osnova ukupnog poslovanja, ostalo, uz kasnije modifikacije, u Knjižnici u uporabi desettljećima nakon njegova odlaska. Deželićevom zaslugom pohranjena je 1915. u trezoru nove Knjižnice i dragocjena Metropolitanska knjižnica, koja je time sačuvana od propadanja.

Ravnatelji Sveučilišne knjižnice u Zagrebu (1919.-1945.)

Nakon sloma Habsburške monarhije, sve do 1943. godine Knjižnica ostaje djelovati u sklopu Sveučilišta, a tada postaje samostalna ustanova, kakva je i danas. Međutim, zbog ratnih nepravilnosti, kratko razdoblje od dvije godine (1943.-1945.) ovdje nismo posebno uzeli u obzir, jer se njezino poslovanje nije u tome razdoblju promijenilo. Bez obzira na manje promjene u ustroju, Knjižnica je nastavila djelovati na isti način kao i u vrijeme Habsburške monarhije, u zgradi koja je za nju izgrađena 1913. godine. Međutim, tijekom toga razdoblja bilježimo postupni porast profesionalizacije knjižničarskog rada, posebno od 1929., kada je i u Zagrebu uvedena obveza polaganja stručnoga knjižničarskog ispita. Tijekom razdoblja od 1919. do 1945., na čelu Knjižnice smijenila su se tri ravnatelja: Franjo Fancev, Mate Tentor i Marko Orešković.

1919.-1927.

FRANJO FANCEV

Franjo Fancev (1882.-1943.) studirao je slavensku i romansku filologiju u Zagrebu i Beču, a 1907. doktorirao je slavistiku. Fancev se u znanosti naročito istaknuo kao vrsni istraživač i poznavatelj starije hrvatske književnosti, kojoj je posvetio čitav svoj profesionalni rad te je na osnovi toga 1925. postao dopisni član, 1929. izvanredni pravi član, a 1940. redovni član tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Naročito se bavio istraživanjem kajkavskog dijalekta i poviješću hrvatske književnosti od njenih najranijih početaka do 19. st. Objavio je i nekoliko radova iz područja knjižničarstva. U Knjižnici je radio od 1908. do 1927., s prekidom za vrijeme Prvoga svjetskog rata, a od 1919. do 1927. bio je njezin ravnatelj.¹⁸ Nakon odlaska iz Knjižnice pa do umirovljenja bio je redovni profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U vrijeme Kostrenčičeve i Deželićeve uprave, Fancev je u Knjižnici radio na katalogizaciji knjiga i sređivanju zbirke starih i rijetkih knjiga i rukopisa, a preuzevši dužnost ravnatelja, nastavio je s uređenjem spremišta u novoj zgradi, napose uklanjajući neke nedostatke u katalogima, nastale zbog pomanjkanja stručnog osoblja u ratno vrijeme. U njegovo je vrijeme započela s radom i Grafička zbirka Knjižnice.

¹⁸ Više o radu Franje Fanceva u Knjižnici vidi u: Stipanov (1998).

1927.-1943.

MATE TENTOR

Mate Tentor (1882.-1956.) studirao je slavensku filologiju u Beču, gdje je 1907. i doktorirao. Od 1908. do 1926. radio je kao profesor na srednjim školama u Dubrovniku, Zadru, Splitu, Kastvu, Opatiji i Sušaku. Godine 1926. premješten je na rad u Knjižnicu, a njezin ravnatelj bio je od 1927. do smrti 1943.¹⁹ Autor je više znanstvenih radova s područja slavistike, posebno dijalektologije. S obzirom da prije dolaska u Knjižnicu nije imao iskustva u knjižničarskoj struci, kao ravnatelj se pretežno oslanjao na stručnjake koje je zatekao u Knjižnici. Sâm se u struci bavio najviše poviješću pisma i slavenskom paleografijom. Kako je tijekom njegova mandata u Knjižnici započela s radom i Komisija za polaganje stručnih bibliotekarskih ispita, tijekom više godina bio je na čelu te Komisije, a ujedno i ispitivač iz predmeta povijesti pisma i paleografije. Zadnjih godina prije umirovljenja bio je glavni urednik Hrvatske retrospektivne bibliografije, koja se sustavno pripremala od 1941.

1943.-1945.

MARKO OREŠKOVIĆ

Marko Orešković (1909.-2005.) diplomirao je slavensku filologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.²⁰ Nakon diplome namješten je u Knjižnici te je pod Tentorovom upravom radio na poslovima katalogizacije. Kasnije je zadužen za vođenje Zbirke rijetkih knjiga i rukopisa. U ratno je doba, nakon Tentorove smrti, od 1943. do 1945. ravnao Knjižnicom. Tu je naročito zaslužan za zaštitu knjižničnog fonda tijekom rata, a napose dragocjenih knjiga i rukopisa koje je pohranio u posebno izgrađeni bunker, siguran od bombardiranja, u podrumu zgrade. Od 1945. do umirovljenja 1976. razvio je vrlo uspješnu i raznovrsnu djelatnost u Gradskoj knjižnici u Zagrebu, gdje se istaknuo kao dugogodišnji voditelj Zbirke rijetkih knjiga i rukopisa. Kao vrstan stručnjak godinama je bio predavač na brojnim poslijeratnim stručnim tečajevima i seminarima za knjižnično osoblje.

Ravnatelji Nacionalne i sveučilišne knjižnice

Nakon Drugoga svjetskog rata Knjižnica ostaje samostalna ustanova s pretežno nacionalnom funkcijom. Do 1995. djeluje u zgradi na Marulićevu trgu, a od tada u novoj zgradi u kojoj se nalazi i sada. To najnovije razdoblje obilježila je naročito postupna informatizacija njezinih djelatnosti i u skladu s time njezino otvaranje široj kulturnoj javnosti i putem interneta. Od 1945. do danas na ravna-

¹⁹ Usp. Rojnić (1958), str. 139.

²⁰ Više o M. Oreškoviću vidi u nekrologu Ž. Vegha u HKD Novosti br. 29/2005.; sam Orešković opisao je neke pojedinosti iz svojih sjećanja o radu u Knjižnici u članku pod nazivom "Zaboravljeni bibliotekari knjigoljupci" u časopisu Marulić 32(1999), 3.

teljskom mjestu smijenili su se: Matko Rojnić, Veseljko Velčić, Petar Piskač, Ivan Mihel i Josip Stipanov.

1945.-1976. MATKO ROJNIĆ

Matko Rojnić (1908.-1981.) studirao je južnoslavensku filologiju i filozofiju. Bio je i izvanredni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. U Knjižnici je zaposlen 1932. godine, a ravnateljsku dužnost obavljao je od 1945. do 1976. godine.²¹ Izvan Knjižnice stekao je istaknuto mjesto i u hrvatskoj historiografiji, napose svojim studijama i člancima o političkoj i kulturnoj prošlosti Istre. Tijekom četrdesetogodišnje službe stekao je brojne zasluge u glavnoj hrvatskoj knjižnici. Tu valja naročito istaknuti Rojnićevo zauzimanje oko prikupljanja hrvatske građe tiskane izvan Hrvatske te njegov naročito aktivni rad u području hrvatske bibliografije. Odmah po dolasku na čelo Knjižnice organizirao je, uz dotadašnje posebne zbirke, još i Zbirku muzikalija te Zbirku zemljopisnih karata i atlasa. Bio je poznat i vrlo cijenjen i kao ekspert u državnim komisijama za vraćanje kulturnih dobara, odnesenih u inozemstvo za vrijeme rata, u kojima se istaknuo svojim poznavanjem hrvatske kulturne baštine. Vrlo je aktivno radio na profesionalizaciji knjižničarske struke i na organizaciji matične službe te poticao razvoj stručnog nadzora rada i mreže knjižnica u Hrvatskoj. Jedan od osnivača Hrvatskoga knjižničarskog društva i pokretača časopisa *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. Godinama je bio na čelu Komisije za polaganje stručnih ispita, u kojoj je bio i ispitivač iz predmeta povijest knjige i povijest pisma. Dugi niz godina uspješno je predstavljao hrvatsko knjižničarstvo i u inozemnim stručnim organizacijama. Autor je više znanstvenih i stručnih radova u području knjižničarstva, od kojih neki ni do danas nisu izgubili na aktualnosti. Rojnić je izradio i koncepciju buduće nove zgrade Nacionalne i sveučilišne knjižnice koja je sadržavala mnoge elemente o kojima se vodilo računa pri izradbi projektnih programa za današnju Knjižnicu.

1977.-1985. VESELJKO VELČIĆ

Veseljko Velčić (1923.-) diplomirao je romanistiku na Filozofskim fakultetu u Zagrebu. Nakon diplome prvo je bio urednik na Radio Zagrebu, potom animator kulture i andragog na Radničkom sveučilištu "Moša Pijade", gdje je kasnije djelovao i kao direktor Zavoda za andragogiju. Od 1967. do 1977. bio je aktivni političar, a 1977. je izabran za ravnatelja Knjižnice.²² Objavio je više radova iz područja andragogije i knjižničarstva. Kako se zbog naglog razvoja informacijske

²¹ Više o Rojničevu životu i radu vidi u nekrologu B. Hanža u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske*, 23(1977-1978), 169-178 i u uvodnom članku njegovoj spomenici, objavljenoj u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* 1981.

²² Više o Velčićevu ravnanju Knjižnicom vidi u Hanž (1985); ostali se podaci osnivaju na neobjavljenim izvještajima o radu i spisima dostupnim u Knjižnici.

i komunikacijske tehnologije još prije njegova dolaska na čelo Knjižnice sve više tražila njezina reorganizacija i ponovno osuvremenjivanje poslovanja, uglavnom nepromijenjenog još od Deželićeva vremena, Velčić je pokrenuo niz društvenih i stručnih akcija za pripremu informatizacije njezina poslovanja te preobrazbe u središte hrvatskoga knjižničnog sustava. Kako su istovremeno već bile u tijeku pripreme radnje za izgradnju nove zgrade Knjižnice, Velčić se snažno zauzimao u svekolikim djelatnostima vezanim za potrebe nove zgrade. Zahvaljujući njegovu zalaganju, Knjižnica je dobila na raspolaganje dvorac Golubovec, gdje je potom pohranila više od 600.000 svezaka do tada neevidentirane građe, kako bi se mogla sortirati i obraditi za buduću selidbu. Velčić je ishodio i bolji društveno-ekonomski status za Knjižnicu. Tijekom svojega mandata uspio je gotovo podvostručiti broj zaposlenika te osigurati znatno bolje financiranje. 1982. je napokon pokrenuo i izdavanje *Građe za hrvatsku retrospektivnu bibliografiju*, na kojoj se u Knjižnici do tada sustavno radilo već preko četrdeset godina, još od doba Mate Tentora.

1985.-1989.

PETAR PISKAČ

Petar Piskač (1945.-) diplomirao je politologiju u Zagrebu, magistrirao na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, a 1986. doktorirao na Ekonomskom fakultetu u Osijeku. Od 1969. do 1974. bio je zaposlen u industriji i vanjskoj trgovini da bi se 1974. zaposlio kao profesor sociologije na Fakultetu organizacije i informatike u Varaždinu. Od 1978. do 1985. bio je aktivni političar, a od 1985. do 1989. ravnatelj Knjižnice.²³ Došavši na čelo Knjižnice, Piskač je pojačao društvenu djelatnost usmjerenu na prikupljanje sredstava za izgradnju nove zgrade, za koju je prethodno prihvaćen projekt koji su izradili arhitekti M. Hrzić, Z. Krznarić, D. Mance i V. Neidhardt. Pod geslom *Svoju Nacionalnu i sveučilišnu biblioteku gradimo zajednički* pokrenuo je niz akcija kojima je u ono vrijeme osigurano prihvaćanje Samoupravnog sporazuma za izgradnju Knjižnice. Na taj je način ravnatelj Piskač stekao velike zasluge za početak izgradnje današnje nove zgrade Knjižnice, kojoj je kamen temeljac položen godine 1988. u vrijeme njegova upravljanja.

1990.-1997.

IVAN MIHEL

Ivan Mihel (1946.-) diplomirao je, magistrirao i doktorirao na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu u Zagrebu, a postdoktorski studij završio je u SAD. Od 1969. do 1981. radio je kao znanstveni istraživač u tvornici "Pliva" u Zagrebu, a od 1981. do 1988. bio je direktor Referalnog centra Sveučilišta u Zagrebu. Od 1988. do 1990. radio je u državnoj upravi, a 1990. dolazi na čelo Knjižnice, gdje ostaje ravnateljem do konca 1997.²⁴ godine. Mihel je došao u Knjižnicu kada je

²³ Usp. Hanž (1985), str. 212; ostali se podaci o P. Piskaču osnivaju na neobjavljenim izvještajima o radu i spisima dostupnim u Knjižnici.

²⁴ Podaci o I. Mihelu napisani su na temelju neobjavljenih izvještaja o radu i spisa dostupnih u Knjižnici.

već započela njezina izgradnja, pa su ga zapale važne zadaće oko daljnje informatizacije i reorganizacije, opsežnih priprema za preseljenje i organizacije same selidbe, kao i poslovi vezani uz uspostavu novog ustroja i organizacije na novoj lokaciji. Budući da je financiranje izgradnje u samostalnoj hrvatskoj državi od 1991. ugrađeno u Državni proračun, osiguran je napokon kontinuirani tijek radova te je 1995. Knjižnica dovršena i svečano otvorena u novoj zgradi u Ulici Hrvatske bratske zajednice. Ravnatelj Mihel je tijekom svojega upravljanja vodio brojne djelatnosti usmjerene naročito na informatizaciju i osuvremenjivanje poslovanja u velikoj zgradi, koja već u realiziranoj prvoj etapi izgradnje raspolaže s preko 36.000 m² korisne površine: u prizemlju s atrijem koji pruža prostor za izložbe i javna događanja i prostrani informacijski odjel, te na katovima s otvorenim pristupom knjigama u prostranim čitaonicama. Otvoreni pristup knjigama je, uz javne računalne kataloge dostupne putem interneta, nova stečevina u povijesti Knjižnice za koju je Mihel stekao naročite zasluge.

1998.- JOSIP STIPANOV

Josip Stipanov (1939.-) studirao je teologiju u Zadru, a filozofiju na Sveučilištu Gregoriana u Rimu, gdje je doktorirao 1971. godine. Od 1972. zaposlen je u Knjižnici, prvo na poslovima izrade hrvatske retrospektivne bibliografije, a potom kao voditelj Razvojne službe. Od 1989. obavljaio je dužnost pomoćnika ravnatelja Knjižnice, od 1997. vršitelja dužnosti ravnatelja, a od 1998. na čelu je Knjižnice kao glavni ravnatelj.²⁵ Pitanjima rada i razvoja Knjižnice bavi se još od vremena kada je bio na čelu Razvojne službe, a uz mnogobrojne projekte i programe radio je s ravnateljima Velčićem, Piskačem i Mihelom naročito na projektu izgradnje i organizacije sadašnje nove zgrade Knjižnice. Uz to je radio na više programa razvoja i unapređivanja kako pojedinih vrsta knjižnica tako i hrvatskoga knjižničarstva u cijelosti. Kao glavni ravnatelj nastavio je s unapređivanjem ukupnog djelovanja Knjižnice, brinući se napose za njezinu što veću prisutnost u stručnoj i uopće hrvatskoj javnosti. Posebno je značajno da su pod njegovom upravom digitalizirani stari abecedni katalozi Knjižnice koji su sada dostupni na mrežnim stranicama te da je i organizacijski i stručno znatno poboljšan rad korisničkih službi. Pod Stipanovljevom upravom započeo je u prostorima Knjižnice s radom i Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara, koji značajno doprinosi ukupnom unapređenju struke, a Knjižnica je postala i nezaobilazno središte mnogih i raznolikih kulturnih događanja.

Završna riječ

Nacionalna i sveučilišna knjižnica danas je velika ustanova, već desetljećima središnja hrvatska knjižnica. U njoj je, uz bogatu knjižnu baštinu, dugo sabirano i veliko stručno znanje koje počiva na dugogodišnjoj tradiciji te ustanove. Za to

²⁵ Usp. Sorokin (1998), str. 261.

sabiranje znanja, uz ostalo, posebno su zaslužni i njezini bivši ravnatelji koji su, međutim, velikim dijelom slabo poznati našoj kulturnoj i stručnoj javnosti. Ukoliko se i znade za neka imena, uglavnom nije poznato koji je prilog pojedini ravnatelj ugradio u njezin napredak i po čemu bi ga se trebalo trajno pamtiti. Kada se piše o Knjižnici, uvijek se govori o prikupljenoj baštini, događanjima, prostorima i službama, a isuviše često se zaboravlja da ključnu ulogu u svemu ipak imaju stručnjaci, koje se u svečanim trenucima proslava razmjerno rijetko spominje. Ovim se prilogom željelo upozoriti na djelovanje ravnatelja slavljene tijekom njezine duge povijesti uz želju da se istraživanja životopisa i doprinosa hrvatskih knjižničara nastave većim intenzitetom u budućnosti, kako bi se popunile praznine u spoznajama s kojima raspolažemo.

LITERATURA

Barlè, Janko. Nešto o životu Josipa Mikoczya. // Prosvjeta 15, 10(1907), 318-319.

[Deželić, Velimir]. Sveučilišna biblioteka. // Spomenica o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu / izd. Akademski senat Kr. Sveučilišta. Zagreb : Tisak Kr. Zemaljske tiskare, 1900. Str. 115-122. (Tekst je nepotpisan, ali je Verona utvrdila da je autor Deželić – usp. Verona (1987), str. 62, bilj. 26.)

Deželić, Velimir. Smodek Matija dr. // Znameniti i zaslužni Hrvati te pomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti 925-1925 : sa pregledom povijesti ... U Zagrebu : izd. Odbor, [1925]. Str. 241-242.

Fancev, Franjo. Sveučilišna knjižnica. // Sveučilište Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu : 1874-1924. Spomenica Akademskog senata / redakciju izvršio Dragutin Boračić. Zagreb: Tisak Zaklade Tiskare Narodnih novina, 1925. Str. 191-224.

Hanž, Branko. Matko Rojnić. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 23(1977-1978), 169-178.

Hanž, Branko. Dr. Petar Piskač novi direktor Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 28(1985), 212-214.

Hanž, Branko. Veseljko Velčić : direktor Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu od 1. 11. 1977. do 30. 4. 1985. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 28(1985), 206-212.

Klaić, Vjekoslav. Matija Kirinić (1746.-1805.) i sinovac njegov Valentin Kirinić (1783.-1840.). // Vjesnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva 9(1907), 195-196.

Matko Rojnić : život i rad. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 25(1981), 5-9.

Orešković, Marko. Zaboravljeni bibliotekari knjigoljupci. // Marulić 32, 3(1999), 606-609.

Rojnić, Matko. Dr. Mate Tentor. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 4(1955/1957)[1958], 139-140.

Rojnić, Matko. Nacionalna i sveučilišna biblioteka. // Spomenica u povodu proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu. / uredio Jaroslav Šidak. Zagreb : Tisak Izdavačkog zavoda Jugoslavenske akademije u Zagrebu, 1969. Str. 573-623.

Sečić, Dora. Dr. Velimir Deželić – ravnatelj Sveučilišne knjižnice u Zagrebu. // Dr. Velimir Deželić st. : zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 27. i 28. XI. 1992. u Mariji Bistrici i Zagrebu. – Zagreb : Družba "Braća hrvatskoga zmaja"; Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993. Str. 75-87.

Sečić, Dora. Ivan Kostrenčić : prvi hrvatski sveučilišni bibliotekar = der erste kroatische Universitätsbibliothekar = first Croatian university librarian. Lokve : Naklada Benja, 2000. (Hrvatski knjižničari = Croatian librarians ; knj. 2).

Sečić, Dora. Kraljevska sveučilišna knjižnica u Zagrebu 1874.-1918. : prinosi proučavanju i vrednovanju razvoja srednjoeuropske knjižnice s dvojnou funkcijom. Doktorska disertacija. Zagreb, 1996.

Sorokin, Branka. Dr. Josip Stipanov : prvi glavni ravnatelj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 41(1998), 261-262.

Stipanov, Josip. Franjo Fancev – ravnatelj Sveučilišne knjižnice. // Franjo Fancev : književni povjesničar i filolog : zbornik radova sa znanstvenoga skupa, Zagreb – Zadar, 20.-22. ožujka 1997. Zagreb : Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu ; Filozofski fakultet u Zagrebu ; Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 1998. Str. 203-224.

Vegh, Željko. Profesoru Marku Oreškoviću u sjećanje. // HKD novosti 29(2005), 34.

Verona, Eva. Prinosi povijesti Sveučilišne knjižnice u Zagrebu u prvome razdoblju njena života : (1607-1773). // Zbornik naučnih i književno-umjetničkih priloga bivših đaka i profesora zagrebačke klasične gimnazije o 350-godišnjem jubileju : 1607-1957. Zagreb : Odbor za proslavu 350-godišnjice Klasične gimnazije, 1957. Str. 357-379.

Verona, Eva. Prinosi povijesti Sveučilišne knjižnice u Zagrebu i njena uređenja : (1773-1814). // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 4(1955/1957)[1958], 1-36.

Verona, Eva. Prinosi povijesti Akademijine knjižnice (sadašnje Nacionalne i sveučilišne biblioteke) u Zagrebu : 1814-1874. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1987. (Izdanja Hrvatskoga bibliotekarskog društva ; knj. 22).

Verona, Eva. Jozefinske bibliotečno-političke mjere s osobitim osvrtom na sudbinu Knjižnice Kr. Akademije (današnje Nacionalne i sveučilišne biblioteke) u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 24, (1979/1980)[1985], 1-41.

Živković, Daniela. Matija Smodek : profesor i bibliotekar akademički = Professor und akademischer Bibliothekar = professor and academic librarian. Lokve : Naklada Benja, 2001. (Hrvatski knjižničari ; knj. 1).